

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Nader onderzoek beschermde soorten - De Twee Heren, Veendam

projectnummer: P001250

Onderwerp: Nader onderzoek ransuil en vleermuizen

Datum: 16-11-2022

Inleiding

Met betrekking tot plannen voor de ontwikkeling van twee wooncomplexen in Veendam in de wijk Woellust is een natuurtoets uitgevoerd.¹ Uit de natuurtoets komt naar voren dat als gevolg van de plannen mogelijk verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen en een jaarrond beschermd nest van ransuil verloren gaan.

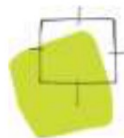
Om de functie van het plangebied voor bovenstaande soorten in kaart te brengen, is nader ecologisch onderzoek uitgevoerd. De voorliggende notitie beschrijft de resultaten van dit nader onderzoek.

Beschrijving onderzocht gebied en plannen

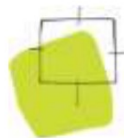
Het plangebied betreft een deel van een parkbos in de bebouwde kom van Veendam tussen het Skager Rak in het noorden, het terrein van de RDW in het westen, Duurswold in het zuiden en een watergang aan de Sterreboschlaan in het oosten. In figuur 1 is het plangebied aangeduid met de bomen met potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen (groene ster), de twee potentiële vliegroutes (groene pijlen) en het potentiële nest van ransuil (oranje ster). De plannen bestaan uit het realiseren van twee appartementengebouwen met parkeerplaats (figuur 2).

¹ BügelHajema adviseurs BV (13-04-2022) 'Beknopte natuurtoets De Twee Heren, Veendam'.

Figuur 1. Groene lijnen = plangebied. Groene ster = boom met holtes/scheuren, oranje ster = boom met nest, groene pijlen = potentiële vliegroutes. Bron kaartondergrond: www.ruimtelijkeplannen.nl.

Figuur 2. Laatste versie van het ontwerp (d.d. 13-10 2022). Bron: Wind Groep.

Ransuil

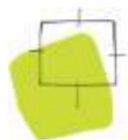
METHODE

Voor ransuil is geen kennisdocument of ander protocol met telrichtlijnen beschikbaar. Het onderzoek naar de ransuil is daarom uitgevoerd op basis van de telrichtlijnen van SOVON² die ook worden gebruikt voor broedvogelinventarisaties (BMP-tellingen). De datumgrenzen voor het aantonen van een broedgeval liggen hierbij tussen 20 februari tot en met 20 juli. Tijdens twee gerichte avondbezoeken in deze periode, is gekeken of ransuil daadwerkelijk broedt in het plangebied. De inventarisatie is uitgevoerd door een ecooloog van BügelHajema adviseurs. De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken worden weergegeven in tabel 1.

Tijdens de veldbezoeken is in de avondschemer geluisterd naar balts en zang (eerste veldbezoek) en naar het geluid van bedelende jongen (tweede veldbezoek). Er is tevens bij de boom met het nest gezocht naar braakballen en andere sporen die duiden op de aanwezigheid van ransuil.

² <https://www.sovon.nl/nl/soort/7670>

Tabel 1. Weersomstandigheden tijdens de ransuil-inventarisatie. ^a = in combinatie met de vleermuisinventarisatie.

Datum	Tijdsduur	Zonsondergang	Weersomstandigheden	Temperatuur
31-05-2022 ^a	21:45 - 00:15 uur	21:45 uur	licht bewolkt, droog, 3-4 Bft	12 → 10 °C
18-06-2022	22:35 - 23:35 uur	21:45 uur	helder, droog, 0 Bft	18 °C

INVENTARISATIE

Tijdens beide avondbezoeken is geen activiteit van ransuil of andere uilen waargenomen. Ook zijn onder het nest geen braakballen, poepstrepen, veren of andere sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van ransuil.

FUNCTIE VAN HET PLANGEBIED VOOR RANSUIL

Uit de twee veldbezoeken voor huismus komt naar voren dat binnen het plangebied geen jaarrond beschermde nest van ransuil aanwezig is.

Vleermuizen

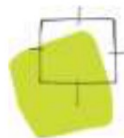
METHODE

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2021³ en richtte zich op verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Gericht op de twee bomen met eventuele verblijfplaatsen zijn vier bezoeken uitgevoerd met name gericht op de rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Tussen half mei en half juli zijn één avond en één ochtendbezoek uitgevoerd, in de paarperiode, tussen half augustus en eind september, zijn twee avond-/nachtbezoeken uitgevoerd. Het verblijfplaatsenonderzoek is door twee personen uitgevoerd. Tussen half mei en half september zijn twee avondbezoeken uitgevoerd gericht op een eventuele vliegroute langs het fietspad en langs de oostelijke bosrand. Hierbij stonden twee personen in het noordoostelijk deel van het bos (bij het fietspad en langs het water) en twee personen in het zuidelijk deel van het bos, waar het fietspad naar het westen buigt en bij de brug over het water.

Er is gebruikgemaakt van Pettersson D240x of Elekon Batlogger M2 batdetectoren. Geluidsopnamen zijn later geanalyseerd met behulp van Batexplorer. De omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties zijn beschreven in tabel 2.

³ Netwerk Groene Bureaus (2021). Vleermuisinventarisatieprotocol versie januari 2021.

<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>.

Tabel 2. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties.

Datum	Onderzochte functie	Tijdsduur	Zonsopkomst /ondergang	Weer	Temperatuur
15-05-2022	Verblijfplaatsen	21:30 - 00:00 uur	21:30 uur	helder, droog, 1-2 Bft	15→10°C
31-05-2022	Vliegroute	21:45 - 00:15 uur	21:30 uur	licht bewolkt, droog, 2-3 Bft	12→10°C
26-06-2022	Verblijfplaatsen	02:05 - 05:05 uur	05:05 uur	Half bewolkt, droog met 1 buitje, 2 Bft	17°C
11-08-2022	Verblijfplaatsen	00:00 - 02:00 uur	21:08 uur	Helder, droog, 1 Bft	18 → 15°C
30-08-2022	Vliegroute	20:27 - 23:00 uur	20:27 uur	licht bewolkt, droog, 3 Bft	19→17°C
15-09-2022	Verblijfplaatsen	23:00 - 01:00 uur	19:49 uur	Bewolkt, droog, 2 Bft	15→11 °C

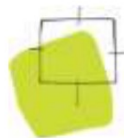
INVENTARISATIE VERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de avondronde op 15 mei 2022 werd gelijk bij de start gewone dwergvleermuizen waargenomen. Vanaf circa 21:40 uur vlogen er vanuit het noorden verschillende gewone dwergvleermuizen over de bosstrook, ten oosten van het fietspad richting het zuiden. De dieren vlogen hoog tussen de boomkronen. Een deel bleef daarbij af en toe foerageren tussen de boomkronen.

De route is vervolgens in tegengestelde richting gevolgd en de gewone dwergvleermuizen bleken uit te vliegen uit de woning aan het Skager Rak 95 (figuur 2). Er is daar een kraamkolonie van circa 50 tot 100 uitvliegende exemplaren geconstateerd. Rond 22:06 uur vloog één rosse vleermuis uit het noordelijke deel van het parkbos (buiten het plangebied) richting het noorden. Later op de avond vlogen ook drie à vijf laatvliegers langs de oostelijke rand van het parkbos richting het zuiden. Ook zijn nog enkele waarnemingen gedaan van een solitaire foeragerende ruige dwergvleermuis. Bij de twee bomen met holtes in het plangebied zijn geen uitvliegende dieren geconstateerd.

Tijdens de ochtendronde bleef het lang vrijwel stil in het bos. Vanaf circa 04:00 uur werd meer activiteit van vleermuizen waargenomen. Vanaf deze periode werd ook 'voorzwermen' van gewone dwergvleermuizen waargenomen in de noordoostelijke hoek van het bosgebied (buiten het plangebied) (figuur 2). Deze vertrokken vervolgens richting dezelfde woning als tijdens de avondronde (Skager Rak 95) De aantallen leken minder te zijn dan tijdens de eerste ronde.

Vlak voor het einde van de ronde (04:45 uur) viel er een kleine motregenbui. Dat resulteerde dat de laatste vleermuizen ook snel bij de woning naar binnen gingen. Daarna was het stil in de omgeving. Rond 03:58 uur zwermde er een rosse vleermuis kort ter hoogte van de middelste lantaarnpaal op het lange rechte stuk van het fietspad. Er is echter geen holte waargenomen waar deze ingevlogen zou kunnen zijn. Er zijn geen gewone grootoorvleermuizen gehoord. Bij de twee bomen met holtes zijn ook geen invliegers of zwermende dieren waargenomen. Er was een duidelijke tweedeling in activiteiten binnen het parkbos waar te nemen, met weinig (foerageer)activiteit ten westen van het fietspad en meer activiteit ten oosten van het fietspad.

Tijdens de eerste ronde van de paarperiode, op 11 augustus, werden er net na de start van de ronde foeragerende laatvliegers waargenomen (vijf à zes exemplaren) in het zuiden van het parkbos, waar het fietspad afbuigt naar het westen. Langs de gehele lengte van het fietspad werden daarna deze laatvliegers foeragerend gehoord. Langs het fietspad foerageerden ook enkele (circa twee) gewone dwergvleermuizen. Deze lieten af en toe een sociaal geluid horen. Er werden geen sociale geluiden gehoord bij de bomen met holtes.

Tijdens de tweede ronde van de paarperiode, op 15 september, werd relatief weinig vleermuisactiviteit waargenomen. In het noorden en midden van het parkbos werd kort balts gehoord van gewone dwergvleermuis. Ook foerageerden er enkele gewone dwergvleermuizen. Bij de bomen met holtes werden echter geen sociale geluiden of baltsroepjes gehoord. Er werden geen andere soorten dan gewone dwergvleermuis waargenomen.

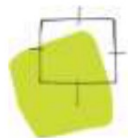
INVENTARISATIE VliegROUTE

Tijdens de eerste inventarisatie op 15 mei voor de verblijfplaatsen vlogen verschillende vleermuizen van de kolonie in de woning aan het Skager Rak 95 over het oostelijk deel van het parkbos richting het zuiden.

Op de avond van 31 mei, tijdens het eerste officiële vliegrouteonderzoek, leek het erop dat de kraamkolonie verplaatst was, want er werden geen duidelijke overvliegers vanuit het Skager Rak van noord naar zuid waargenomen over het bos of langs de bosrand. Wel werden er in om 22:34 uur circa vijf laatvliegers waargenomen die vanuit de Lubeckerbocht, ten noorden van het parkbos, richting het zuiden vlogen om in het noordelijk deel van het bos te foerageren en deze werden later iets zuidelijker opgepikt vliegend langs het fietspad. Bij het fietspad vloog er om 21:56 uur een gewone dwergvleermuis onder de bomen door van noord naar zuid. Verder bleven er enkele gewone dwergvleermuizen foerageren tussen de bomen langs het fietspad. Een duidelijke vliegroute langs het fietspad of langs de oostelijke bosrand is niet waargenomen.

Tijdens de tweede inventarisatie voor vliegroutes op 30 augustus werd rond 20:42 uur bij de ingang van het parkbos bij Skager Rak één, vanuit het noorden komende, gewone dwergvleermuis waargenomen. Tot circa 20:57 uur foerageerden één tot drie gewone dwergvleermuizen. Later op de avond foerageerden hier af en toe één à twee gewone dwergvleermuizen. Om 21:09 uur vloog een baltsende ruige dwergvleermuis voorbij in het noordelijk deel van het parkbos (buiten het plangebied).

Tussen 21:00 en 22:00 uur vlogen er vanuit de woonwijk in het noorden circa twee à drie laatvliegers en zes gewone dwergvleermuizen in zuidelijke richting naar het parkbos, langs het fietspad. Deze bleven ook ter hoogte van het fietspad foerageren. Langs de ooststrand werd de eerste vleermuis, een gewone dwergvleermuis om 20:50 uur gehoord. Langs deze ooststrand werd geen duidelijke vliegrichting waargenomen, maar wel foerageren er langs en op het water verschillende exemplaren van

gewone dwergvleermuis. Rond 22:46 uur werden enkele (één à twee) foeragerende laatvliegers opgepikt aan de zuidzijde van het parkbos.

INVENTARISATIE FOERAGEERGEBIED

De vleermuiswaarnemingen tijdens de zes telrondes zijn al beschreven bij de inventarisatie van de verblijfplaatsen en vliegroutes. Hieruit komt het beeld naar voren dat het plangebied een onderdeel vormt van het foerageergebied van enkele exemplaren van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis, welke voornamelijk vanuit de woonwijk ten noorden van het parkbos lijken te komen en blijven hangen in het parkbos. Er zit een duidelijke tweedeling in de mate van foerageren in het parkbos, in het gebied ten oosten van het fietspad wordt intensiever gefoerageerd dan in het gebied ten westen van het fietspad.

FUNCTIE VAN HET PLANGEBIED VOOR VLEERMUIZEN

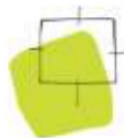
Bij vleermuizen wordt onderscheid gemaakt in de volgende functies: kraamverblijf, zomerverblijf, paarverblijf, winterverblijf, foerageergebied en vliegroute.

Op basis van de hierboven beschreven inventarisaties kan worden geconcludeerd dat er in de bomen met holtes geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Het plangebied vormt wel een onderdeel van het foerageergebied van gewone dwergvleermuis (vijf à tien exemplaren), laatvlieger (circa vijf exemplaren) en incidenteel ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis.

Tijdens de bezoeken is een belangrijke vliegroute van gewone dwergvleermuis (tientallen dieren) en laatvlieger over het oostelijk deel van het plangebied geconstateerd. Het gaat hierbij met name om een vliegroute van een kraamverblijfplaats net buiten het plangebied naar foerageergebied in het parkbos en daar ten zuiden van en vice versa (zie figuur 3).

Figuur 3. Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis (rode ster), vliegroute vleermuizen (groene pijl) en voorzwermlocatie gewone dwergvleermuis (zwarte cirkel). Het plangebied waar werkzaamheden plaats vinden is aangeduid met een rode stippellijn.

Conclusie

Het plan zorgt niet voor aantasting van verblijfplaatsen van vleermuizen of een nest van ransuil.

Het plangebied vormt wel onderdeel van het foerageergebied van gewone dwergvleermuizen en laatvliegers en ook rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis foerageren incidenteel in het plangebied. Deze vleermuizen foerageren met name tussen de boomkronen in het oostelijk deel van het plangebied en bij de lantaarnpalen. Om de bouw van de appartementen en de parkeerplaatsen mogelijk te maken, worden diverse bomen gekapt. Waar het kan blijven de bestaande bomen staan, ook worden deels nieuwe bomen geplant. Door het oostelijk deel van het plangebied komen wandelpaden richting Woellust, hier blijft het groene karakter van het bos bestaan. Direct ten zuiden en ten noorden van het plangebied is vergelijkbaar foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. De vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) die uit de woonwijk ten noorden van het plangebied komen kunnen in het noordelijke deel van het parkbos blijven foerageren en via de oostelijke bosrand verder vliegen om te foerageren in het zuidelijk deel en verder. Daarom zal door de plannen geen sprake zijn van aantasting van essentieel foerageergebied. Wel dient het de aanbeveling om verstoring van foeragerende vleermuizen te voorkomen door zo min mogelijk extra verlichting aan te leggen ten behoeve van de plannen. Op locaties waar toch verlichting nodig is, dient gebruik te worden gemaakt van naar beneden schijnende armaturen, zo mogelijk met vleermuisvriendelijke verlichting, of sokkellampen die alleen de grond beschijnen.

Gewone dwergvleermuizen en laatvliegers maken ook gebruik van het oostelijk deel van het plangebied als belangrijke vliegroute. De nieuwbouw komt aan de westzijde van het plangebied. De plannen houden dan ook geen doorbreking in van de doorgaande groenstructuur in het oostelijk deel van het plangebied. Wel is het tijdens de aanleg- en gebruiksfase noodzakelijk dat er geen brede onderbrekingen tussen boomkronen of open vlaktes worden gerealiseerd in de oostzijde van het plangebied en dat lichtuitstraling op bomen ten oosten van het appartementencomplex wordt voorkomen (zie ook hierboven). In dat geval blijft de vliegroute hier gehandhaafd.

Het aanvragen van een ontheffing van de Wnb is niet nodig, mits doorgaande groenstructuren aan de oostzijde in stand worden gehouden en rekening wordt gehouden met verlichting.